

Вім Вендерс, німецький кінорежисер, з 1996 р. — президент Європейської кіноакадемії сказав «Діти сьогодні все бачать ... І я би хотів, щоб ми могли розповісти їм трохи, як читати між зображеннями — подібно до того, як ми дізнавалися з книг, як читати між рядками».

Пропонуємо завершальні модулі занять, які дозволять інтегрувати медіаграмотність в заняття з мистецтва. Сьогодні його величність герой – фільм Мартіна Скорсезе «Хранитель часу». А невдовзі ці модулі ввійдуть до нашого нового посібника, назва якого хай буде для вас несподіванкою...

МОДУЛЬ 14

Читання мови кіно

Як аналізувати кіно про кіно: про Лум'єра і Мельєса.

Фільми і мрії. Ч.1

Оксана Волощенко

Олег Чорний

Мета: навчити учня аналізувати твір цілісно, зосереджуватися на деталях і пояснювати їхню роль у створенні художнього образу.

Учень знає:

- основні елементи мови кіномистецтва (кадр, ракурс, освітлення, звук);
- розрізняє види кіномистецтва (ігрове, неігрове) та анімацію;
- основні жанри кіномистецтва.

Учень усвідомлює:

- цінності, які ретранслюють твори кіномистецтва;
- яким чином елементи аудіовізуального повідомлення впливають на емоції;

- що кінотексти не є реальним відображенням світу, вони створюються з певними цілями.

Учень вміє:

- інтерпретувати, визнавати, цінувати та розуміти інформацію, представлену через рухомі образи;
- класифікувати види кіномистецтва;
- аналізувати та інтерпретувати мову рухомих зображень кінотексту (фільму, анімації чи відео) через призму основних елементів мови кіно;
- виокремлювати цінності, закладені у творі мистецтва;
- залучати власний художній досвід; зіставляє з іншими творами, опрацьованими раніше

Що необхідно підготувати до уроку?

- комп'ютер, записи кінотекстів, роздатковий матеріал.

Фрагменти та стоп-кадри подано за таймкодами із версій українського дубляжу. У випадку відсутності – знайти на інших носіях.

Як на мене, брати Люм'єр вірно визначили сферу кіно. Для вивчення людського серця досить роману і театру. Кіно - це динаміка життя і природи у всіх її проявах, це натовп і його хвилювання. Все, в чому є рух, належить до кіно. Його об'єktiv відкритий на світ

Фелікс Мезгіш, кінооператор братів Лум'єр

Випереджувальне завдання: Об'єднайте клас у дві групи і попросіть підготувати коротку розповідь про те, хто такі Луї Жан Лум'єр і Джордж Мельєс.

Сьогодні наш головний герой фільм **ХРАНИТЕЛЬ ЧАСУ**
(оригінальна назва – “HUGO”)

Міні-лекція. 125 років тому із братом Луї Жан Люм'єр розробив апарат, який вони назвали **кінематограф**. Головним винахідником був Луї Жан, а брат Огюст допомагав йому, здебільшого грошми. Крім технічного винаходу братам Люм'єр належить ініціатива регулярного випуску фільмів.

І от, 28 грудня 1895 року в Гран-кафе на Бульвар-де-Капюсін (Париж) відбувся перший кіносеанс, що почався з показу площі Белькур у Ліоні. Вже невдовзі до братів Люм'єр вишикувалися величезні черги охочих побачити кіно. Після такого успішного дебюту кінематограф швидко поширився Європою.

У 1895 і 1896 роках брати Люм'єр зняли біля п'ятдесяти коротких фільмів на різні теми, наприклад глядачам були показані документальні фільми «Вихід робітників з фабрики», «Прибуття потягу на вокзал Ла Сьота», «Морське купання», комедія «Политий поливальник», фільм «Купання Діани». Саме з фільмом «Прибуття потягу на вокзал Ла Сьота» кадр з якого ви бачите залишилися спогади, що часто-густо глядачі на перших кіносеансах так лякалися цих кадрів що втікали з залу.

- ✓ Як ви думаєте, що так лякало перших глядачів?
- ✓ Де знаходяться камера по відношенню до об'єкту фільмування?

Ігрове кіно – це вид кіномистецтва, побудований на грі кіноакторів, а **документальне кіно** - неігровий кінофільм, в основу якого лягло фільмування подій чи людей, які є в реальності.

Документалісти намагалися відтворити реальність, використовуючи для цього різні методи й підходи.

ЗАПИТАННЯ:

Один з перших фільмів французького підприємця і кінорежисера Жоржа Мельєса, створений у 1902 році називався **«Політ на місяць»**. До речі, Мельєс так любив кіно, що за десять років створив аж 500 стрічок. Уявляєте?

- Як ви думаєте, це ігровий чи документальний фільм?
- Кольоровий чи чорно-білий?

Можливі відповіді: Жорж Мельєс не лише створив перший ігровий науково-фантастичний фільм (фентезі сказали б зараз) в історії кіно, але це ще й був перший фільм-пародія на романи Жюль Верна.

Після доповіді вченого на засіданні Академії про можливість польоту на Місяць вирішено відправити експедицію, для якої будується космічний корабель у вигляді порожнього снаряда, який запускається в космос пострілом з гармати. Снаряд потрапляє на Місяць і вчені виходять на його поверхню, досліджують стрибаючих селенітів (у фільмі їх зображували професійні акробати). Затим учені вирішують повернутися на Землю, зіштовхують снаряд із краю Місяця. Снаряд цього разу потрапляє в океан, але благополучно допливає до гавані. Мандрівників бучно зустрічають співвітчизники.

Найдивовижніше, що Мельєс створив дві версії: чорно-білу і кольорову, яка була ним розфарбована вручну. В 2011 році кольорову версію реставрували. Давайте переглянемо фрагменти чорно-білої і кольорової версії

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням переглянути перші дві-три хв. фільму в кольоровому і чорно-білому варіанті

Чорно=білий <https://www.youtube.com/watch?v=XZpgpr-P2C4&t=10s> і
кольоровий : https://www.youtube.com/watch?v=YPfvVi_VuVw

ЗАПИТАЙТЕ:

- ✓ Задумайтеся який би варіант ви обрали з кольором чи без. Чому?
- ✓ Учні надають відповіді згідно власних уподобань.

До того як переглянути фільм об'єднайте учнів в декілька груп і задайте запитання на яке вони мають відповісти після перегляду:

- ✓ У чому знайшла своє призначення Ізабель? Хто автори книжок, які згадує Ізабель? В яких саме епізодах говориться про книжки, чи згадуються конкретні назви творів.
- ✓ Прочитайте біографію Мельєса та собувати знайти у фільмі що дійсно відповідає реальним фактам його біографії, а що є вигадкою авторів.
- ✓ Які фільми Мельєса згадуються в фільмі.
- ✓ Знайти епізоди у фільмі, де йдеться про час.
- ✓ Знайти негативних і позитивних героїв.

Фільм «Хранитель часу» нагадує нам про важливу роль, яку відіграє мистецтво в нашому житті.

Питання до дискусії до аналізу безпосередньо фільму:

- ✓ Чому важливо зберегти різні форми мистецтва, особливо кіно?
- ✓ Який витвір мистецтва для вас важливий?

ДІЯЛЬНІСТЬ: Попросіть учнів намалювати твір мистецтва, який вони хотіли б зберегти для майбутнього.

ДІЯЛЬНІСТЬ: Попросіть учнів написати або намалювати одне повідомлення, яке, на їхню думку, важливо зберегти. Зробивши це, запитайте чи хотілося би їм написати сценарій для короткометражного фільму на основі цього повідомлення.

ХРАНИТЕЛЬ ЧАСУ (оригінальна назва – “HUGO”)

<http://baskino.me/films/detektivu/1352-hranitel-vremeni.html>

Виробництво:

Компанії США: Paramount Pictures, GK Films, Infinitum Nihil

Рік виробництва: 2011

Знімальна група:

Автор сценарію - Джон Логан

За мотивами книжки Брайана Селзніка (Brian Selznik) «Відкриття Х'юго Кабре» (The Invention of Hugo Cabret). Брайан Селзнік є відомим американським ілюстратором та письменником. Він автор популярних книжок «Марвели» (The Marvels) та «Світ, повний чудес» (Wonderstruck), за якими зняли не менш популярні фільми.

Режисер – класик американського і світового кіно Мартін Скорсезе

Оператор - Роберт Річардсон

Головний художник - Данте Ферретті

Композитор - Говард Шор

Головний продюсер - Грехем Кінг

Продюсери - Тімоті Хіддінгтона та Мартін Скорсезе

Як продюсер долучився ще й популярний актор Джонні Депп.

Виконавці:

У головних ролях хлопчика Х'юго Кабре та дівчинки Ізабель знялися молоді, але вже досвідчені виконавці Аса Батерфілд (Asa Butterfield) та Хлоя Грейс Моріц (Chloe Grace Moretz) –і це були не перші їхні ролі в кіно та серіалах. Вони продовжують зніматися і надалі.

В інших ролях знялися популярні актори Бен Кінгслі (Жорж Мельєс), Саша Борон Коен (інспектор на станції), Крістофер Лі (Лабісс), Джад Лоу (батько Х'юго), Міхаель Штульберг (Michael Stuhlbarg) у ролі Рене Табарда та ін.

Бен Кінгслі (Жорж Мельєс)

Саша Борон Коен (інспектор на станції)

ЗАВДАННЯ:

Ознайомтеся з фактами щодо створення фільму «Хранитель часу».

Назвіть 3 факти, які тебе найбільш вразили:

■ Джордж Мельєс, французький кінорежисер і винахідник - один із персонажів фільму.

- Декорації паризьких залізничних вокзалів були побудовані на лондонській студії Shepperton. А сцени на натурі були зафільмовані в Парижі.

- «Хранитель часу» - перший фільм, знятий в технології 3D режисером Мартіном Скорсезе.

- Режисер фільму, Мартін Скорсезе, вирішив зняти фільм у 3D, тому що він хотів, щоб аудиторія відчувала, ні вони всередині "у" фільмі з персонажами.

- Стрічка отримала 5 Оскарів у 2012 р.

- Історія Джорджа Мельєса, зображена у фільмі, багато в чому правдива. Мельєс був фокусником, який розпочав фільмувати, побачивши кінострічки братів Льюм'єр.

- Створення першого плану фільму, коли камера прямує від поїзда на станцію, зайняв рік. Для візуалізації кожного кадру було використано 1000 комп'ютерів.

Промокампанія та реклама:

Крім стандартної потужної рекламної кампанії, характерної для усіх голлівудських стрічок із великим бюджетом, «Хранитель часу» отримав 11 номінацій (найбільше того року!) на премію Американської кіноакадемії «Оскар» та в результаті здобув п'ять нагород, серед них – кращий оператор, кращий художник-постановник, за візуальні ефекти, дві окремі статуетки за кращий звук у картині – монтаж та зведення.

Мартін Скорсезе став лауреатом премії Золотий Глобус - кращий режисер.

Стрічка отримала дві нагороди Британської кіноакадемії, її визнали кращим закордонним фільмом в Італії та Австралії, отримала й низку інших відзнак.

Жанр стрічки:

Пригодницька драма для сімейного перегляду.

Сюжет стрічки:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Hugo_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Hugo_(film))

1931 рік, 12-річний хлопчик Х'юго Кабре живе зі своїм татом-годинникарем, який працює у музеї, його мама померла. На горіщі музею його батько знайшов зламаного Автоматона, механічну людину, створену, щоб писати ручкою. Він за допомогою Х'юго намагається полагодити Автоматон, документуючи свою роботу у зошиті. Після того, як батько гине у пожежі, яка сталася у музеї, Х'юго змушений жити із братом батька, пияком Дядьком Клодом, який опікується великим баштовим годинником у приміщенні залізничного вокзалу Монпарнас. Після того, як його дядько раптово зникає, Х'юго продовжує опікуватися годинником та мешкати на вокзалі, але увесь час переховується, побоюючись, що місце його притулку викриє інспектор станції Густав Дасте та відправить до дитячого притулку, коли дізнається про зникнення його дядька. Х'юго намагається самотужки продовжити роботу та відремонтувати Автоматон, викрадаючи потрібні деталі. Х'юго сподівається, що Автоматон має для нього послання від батька. Але для того, щоб механічна людина запрацювала, потрібен особливий ключ, який має форму серця.

Х'юго краде деталі у невеликій крамниці іграшок на вокзалі. Власник крамниці **Жорж Мельєс**, одного разу ловить його, забирає зошит із нотатками про конструкцію Автоматона та погрожує спалити записи. Ізабель, онука Жоржа Мельєса, яка допомагає дідусю у крамниці, співчуває хлопцеві та пропонує Х'юго допомогти повернути зошит. Х'юго та Ізабель швидко стають друзями. Х'юго помічає ключ у формі серця, який на ланцюжку під одягом носить Ізабель. За її словами цей ключ дав їй дідусь Жорж і схоже це саме той ключ, який зможе завести Автоматон. Х'юго відводить Ізабель до баштового годинника. Показує їй місце, де він мешкає, ділиться своїм секретом – показує Автоматон, вони заводять механічну людину за допомогою ключа. Автоматон малює кадр із фільму «Подорож на Місяць» і Х'юго одразу пригадує – про цей фільм йому розповідав тато. Ізабель пізнає підпис від малюнком Автоматона, це підпис та почерк її дідуса Жоржа Мельєса. Аби розгадати таємницю та зрозуміти, як із цим пов'язаний її дідусь, вони вирушають до їхнього дому, знаходять у сховку в шафі валізу із малюнками, але їх заскакує Морж Мельєс, він роздратований та дуже засмучений цим і проганяє Х'юго.

За кілька днів після цього Х'юго та Ізабель вирушають до бібліотеки Академії кіно, знаходять книжку з історії кіно і з подивом дізнаються, що Жоржа Мельєса вважають піонером і видатним діячем

кінематографу. Вони знайомляться із автором книжки Рене Табардо, який досліджує життя і фільми Мельєса та багато років збирає артефакти, які відшукує у різних місцях. Рене Табард неабияк дивується, дізнавшись про те, що Мельєс живий, адже вважається, що він загинув під час Першої світової війни. Також вважається, що майже усі зняті ним стрічки втрачені. Залишилася лише одна копія фільму «Подорож на Місяць». Х'юго та Ізабель вмовляють Рене Табарда прийти до Мельєса додому та показати копію стрічки.

Намагаючись дістати ключ у формі серця, який впав на залізничну колію, Х'юго не помічає потяг, що насувається на нього. Машиністу таки вдається звернути вбік аби не наїхати на Х'юго, потяг прямує через приміщення вокзалу, змітаючи зі свого шляху лавки та ятки торговців, падає вниз, розтросивши велику скляну вітрину вокзалу. Але це був лише нічний кошмар, Х'юго прокидається. Раптом він починає відчувати, що сам перетворюється на Автоматон. Це теж було продовження нічного кошмару, сон уві сні.

Рене Табард разом із Х'юго та Ізабель приходять до Мельєса додому. Рене Табард впізнає в бабусі Ізабель актрису Жанну д'Алсі, яка знімалася в усіх стрічках Мельєса, була зіркою кіно та його музою. Вони показують «Подорож на Місяць» Жоржу Мельєсу, який розповідає історію свого життя та про свої втрачені мрії. Він працював фокусником, захопився новим відкриттям братів Люмерів - сінематографом, вирішив сам створювати фільми, усі свої кошти вклав у будівництво кіностудії Стар Фільм Компані, де і зняв близько 500 фільмів, сам писав сценарії, придумував та реалізовував спецефекти, сам знімався у цих фільмах. По закінченню Першої світової війни компанія збанкрутувала, Мельєс був змушений продати копії усіх своїх фільмів. Автоматон, який він колись сконструював, подарував музею, але його не задіяли у експозиції. Саме на горіщі музею багато років по тому, тато Х'юго віднайшов Автоматон та загорівся ідеєю полагодити його. Мельєс вважає, що Автоматон втрачено.

Х'юго біжить на залізничну станцію, аби забрати із свого сховку Автоматон і принести до Жоржа Мельєса, але його хапає інспектор Густав, який отримав звістку про загибель дядька Х'юго. Тіло дядька Клода вилунали із Сени, куди він очевидно впав ще кілька місяців тому у стані сп'яніння. Густав збирається відправити Х'юго до дитячого притулку. Х'юго намагається втекти, він таки видається із рук Густава, але Автоматон падає на залізничну колію. Х'юго намагається

дістати Автоматон, але наближається потяг. Густав рятує Х'юго та Автоматон, витягнувши їх майже з-під коліс потяга. На станції з'являється сам Жорж Мельєс у супроводі Ізабель та просить Густава відпустити Х'юго із словами – «Це мій хлопчик».

У фіналі фільму Жорж Мельєс отримує визнання, гідне його внеску до світового кінематографу, його обирають членом Кіноакадемії, на урочистому зібранні у великій залі його вітають усі присутні, завдяки зусиллям Рене Табарда віднайдено 80 його фільмів. Уривки фільмів Мельєса демонструють публіці, усі в захваті аплодують Майстру.

Х'юго стає членом родини Мельєса, він на прийнятті у його помешканні, інші герої фільму радісно святкують цю подію. А Ізабель починає писати книжку про історію хлопчика Х'юго та пригоди, які вони разом пережили у цьому фільмі.

Запитайте:

У фільмах Жоржа Мельєса були фантастичні світи з магічними істотами, чудесні пригоди. Х'юго зосереджується на тому, як фільми можуть дозволяють нам уникнути небажаної реальності та дослідити світ мрій. Обговоріть цитату Жоржа Мельєса: "Якщо ви коли-небудь замислювалися, звідки беруться ваші мрії, ви озирніться...вони здійснилися».

А чому творці фільму обрали за героя саме Мельєса?

Прокоментуйте:

Як і в першоджерелі сценарію, у романі Брайана Селзніка, важливим є елемент пізнання нових знань. Це розповідь про одного з піонерів кінематографа Жоржа Мельєса, який заклав основи багатьох напрямів у кіно, які згодом розвинулися і власне вже є тим, за що ми любимо кіно. Це і розповіді казкових, сповнених фантастичних пригод історії, які згодом вповні втілилися у напрямі кінофантастики, пригодницького кіно. Мельєс першим зробив спробу широко застосовувати у кіно трюкові зйомки та спецефекти, зробив спробу внести у чорно-біле кіно колір, розфарбовуючи руками кадри своїх фільмів. Саме Жорж Мельєс зробив значний внесок, щоб із простої розваги кінематограф почав сприйматися, як справжня магія, як особливий вид мистецтва.

У цій історії використані реальні моменти з життя Жоржа Мельєса. Він дійсно вклав усі свої заощадження у кінематограф, пережив банкрутство і забуття, значна частина стрічок знятих ним дійсно втрачені. І насправду багато хто вважав, що він давно помер ще за його життя. Завдяки старанням та ентузіазму дослідників, частину його спадку таки вдалося віднайти. Зараз його ім'я по праву посідає чільне місце в усіх енциклопедіях з мистецтва кіно, його вплив на розвиток кіноіндустрії неможливо переоцінити. І зараз дуже часто вже у сучасних фільмах можна побачити, як деякі епізоди стилізують «під Мельєса», віддаючи таким чином шану його впливу та внеску у світовий кінопроцес.

Зрозуміло, що до реальних фактів життя та долі Мельєса додається ще й чимало фантазії авторів фільму. І це не дивно, адже це художній фільм. Наприклад, у фільмі взагалі не згадуються інші члени родини Мельєса – його двоє дітей та брат Гастон, який працював увесь час із ними над створенням фільмів. Також не Мельєс створив механічну людину (у фільмі і романі Автоматон). Автоматон з'явився у романі Брайана Селзніка під впливом двох інших механічних ляльок 18 століття, зроблених шведським годинникарем Генрі Майларде (Henri Maillardet) та французького майстра П'єра Жака-Дро (Pierre Jaquet-Droz).

Наскрізним образом, який проходить через увесь фільм є кадр із відомого фільму Жоржа Мельєса «Подорож на Місяць», за не менш

відомим однойменним романом Жюльє Верна. Цей кадр вже давно став своєрідним «брендом», знаком Мельєса і його можна побачити в усіх енциклопедіях з історії кіно: міжпланетний корабель у формі снаряду, врізається у поверхню Місяця, який має обличчя. Від цього обличчя Місяця кривиться.

Перегляньте епізоди, коли Х'юго розповідає Ізабель як його батько розповідав йому про враження від перегляду фільму Мельєса «Подорож на Місяць».

41.38 – 42.10

Що нове щодо фільму ви дізналися?

Дідусь Жорж заборонив Ізабель ходити в кіно і вона ніколи не була на показах фільмів. Чарівний світ кіно їй відкриває Х'юго, веде її до кінотеатру, де вони разом дивляться фрагмент із фільму «Безпека в останню чергу» (Safety Last!) 1923-го року за участі популярного коміка німого кіно Гарольда Ллойда, який давно вважається класикою німого кіно.

39.42 – 41.13

Бачимо ще й історію з першим показом публіці «Прибуття потягу» та переляк аудиторії під час одного з перших кінопоказів.

01.36.00 - 01.36.17

01.57.56 – 01.58.00

Є й інші епізоди присвячені німому кіно й класиці цього періоду.

Запитайте:

- ✓ Що таке мистецтво? Наскільки воно важливе? Чи можемо ми обійтися без нього?
- ✓ Які речі вважаються мистецтвом? (Живопис, малюнок, література, театр, вірші, пісні, фотографії, фільми).
- ✓ У фільмі «Хранитель часу» один із персонажів стверджує: "Фільми мають силу захоплювати мрії". Що це означає?
- ✓ Які фільми захопили вашу уяву?
- ✓ Чому важливе збереження фільмів?

- ✓ Що ви знали про походження та історію кіно до фільму?
- ✓ Чи збагатилися ваші знання?